

***Atlas wysiedleń. Wysiedlenia, wypędzenia i ucieczki 1939-1959. Atlas ziem Polski. Polacy, Żydzi, Niemcy, Ukraińcy*, aut. Grzegorz Hryciuk, Małgorzata Ruchniewicz, Bożena Szaynok, Andrzej Żbikowski, Demart S.A., Warszawa 2008, ss. 240**

Po roku 1989 wzrosło zainteresowanie badaczy problemem mniejszości narodowych w Europie Środkowej i Wschodniej¹. Było to następstwem zmian politycznych w tej części Europy, które dały naukowcom możliwość swobodnego formułowania problemów badawczych. Życie społeczne wymuszało zajęcie się zagadnieniami, które wcześniej z przyczyn politycznych czy ideologicznych były zafałszowane lub ich badanie było znacznie ograniczone albo wręcz zabronione. Pojawienie się badaczy wywodzących się z poszczególnych mniejszości narodowych niewątpliwie stymulowało dalsze badania. Zaowocowało to opublikowaniem wielu prac omawiających położenie poszczególnych mniejszości, ich historię, życie społeczne, gospodarcze i religijne oraz politykę narodowościową władz. Opisywany przez nie obraz ukazuje poszczególne mniejszości jako grupy dyskryminowane, często poddane administracyjnym metodom asymilacyjnym, doświadczone przez los, zmuszone do opuszczenia na zawsze swojej małej ojczyzny.

Uzupełnieniem tych badań jest recenzowana publikacja – *Wysiedlenia, wypędzenia i ucieczki 1939-1959. Atlas ziem Polski. Polacy, Żydzi, Niemcy, Ukraińcy*. Przedstawiono w niej przemieszczenia prawie wszystkich grup narodowościowych na ziemiach należących do Polski w latach 1939-1951. Autorzy publikacji słusznie nie użyli w tytule określenia „przesiedlenie”, gdyż jest ono zbyt ogólne i zamazywałoby obraz wymuszonych przez różne czynniki przemieszczeń ludności. Praca składa się z kilku części poprzedzonych kalendarium wydarzeń. Wstęp autorstwa Grzegorza Hryciuka ukazuje strukturę narodowościową ludności Polski, Wolnego Miasta Gdańska oraz wschodnich obszarów Niemiec w latach 1931-1939, a także podziały administracyjne ziem Polski w latach 1939-1959. Druga część, również tego autora, dotyczy Polaków w latach 1939-1959 i składa się z sześciu rozdziałów: I – *Wrzesień-październik 1939*, II – *Ziemie polskie pod okupacją radziecką (lata 1939-1941)*, III – *Losy Polaków wywiezionych w głąb ZSRR (lata 1939-1945)*, IV – *Polacy pod okupacją niemiecką*, V – *Okres 1944/45-1947*, VI – *Okres 1947-1959*. Każdy z tych rozdziałów, z wyjątkiem pierwszego, zakończony jest publikacją wybranych dokumentów. Trzecia część, której autorami są Andrzej Żbikowski i Bożena Szaynok, do-

---

¹ Recenzja była publikowana w języku ukraińskim w tygodniku „Nasze Słowo” z 3 sierpnia 2008 r.